

Rövid Magyar Prosodia és Metrica
a' Pozsonyi Magyar Társaságnak
számára

[Rumy Károly Györgytől]

1823.

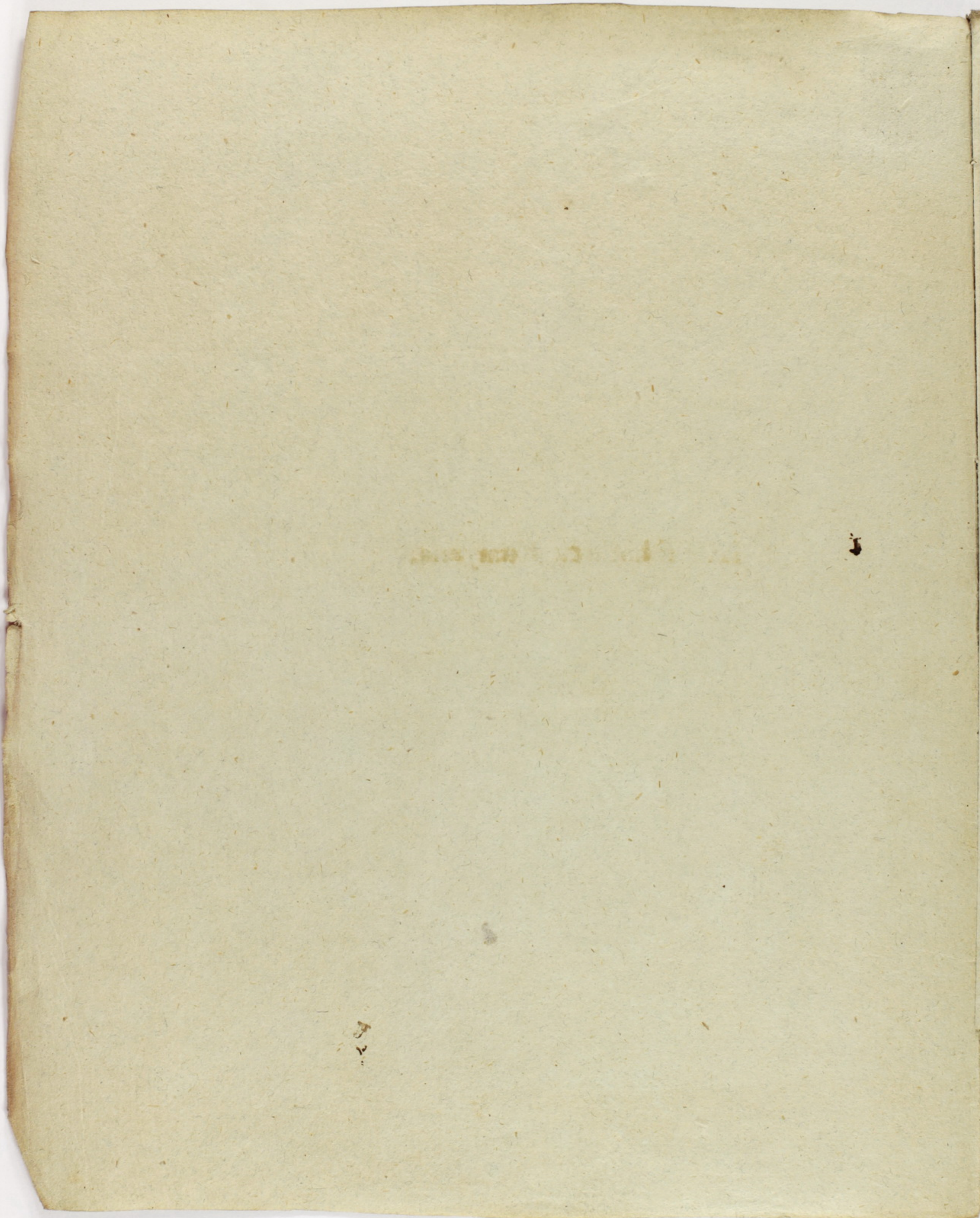
Faj. kisir. 4. n. 28 lvs.

M. Nyelvt.
40
H. f. 1. 0.)

Rövid
Magyar Prosodia és Metrica
a' Pozsonyi Magyar Társaságnak számára.

1823. ✓

Ex bibliotheca Rumyana.

7
1.
2
3.
4
5
6
7.
/

Handwritten text, possibly a title or page number, is faintly visible in the center of the page.

Small handwritten mark or signature, possibly a date or initials, located near the bottom left corner.

Kérdések a Magyar Prosodiából
és Metrikából.

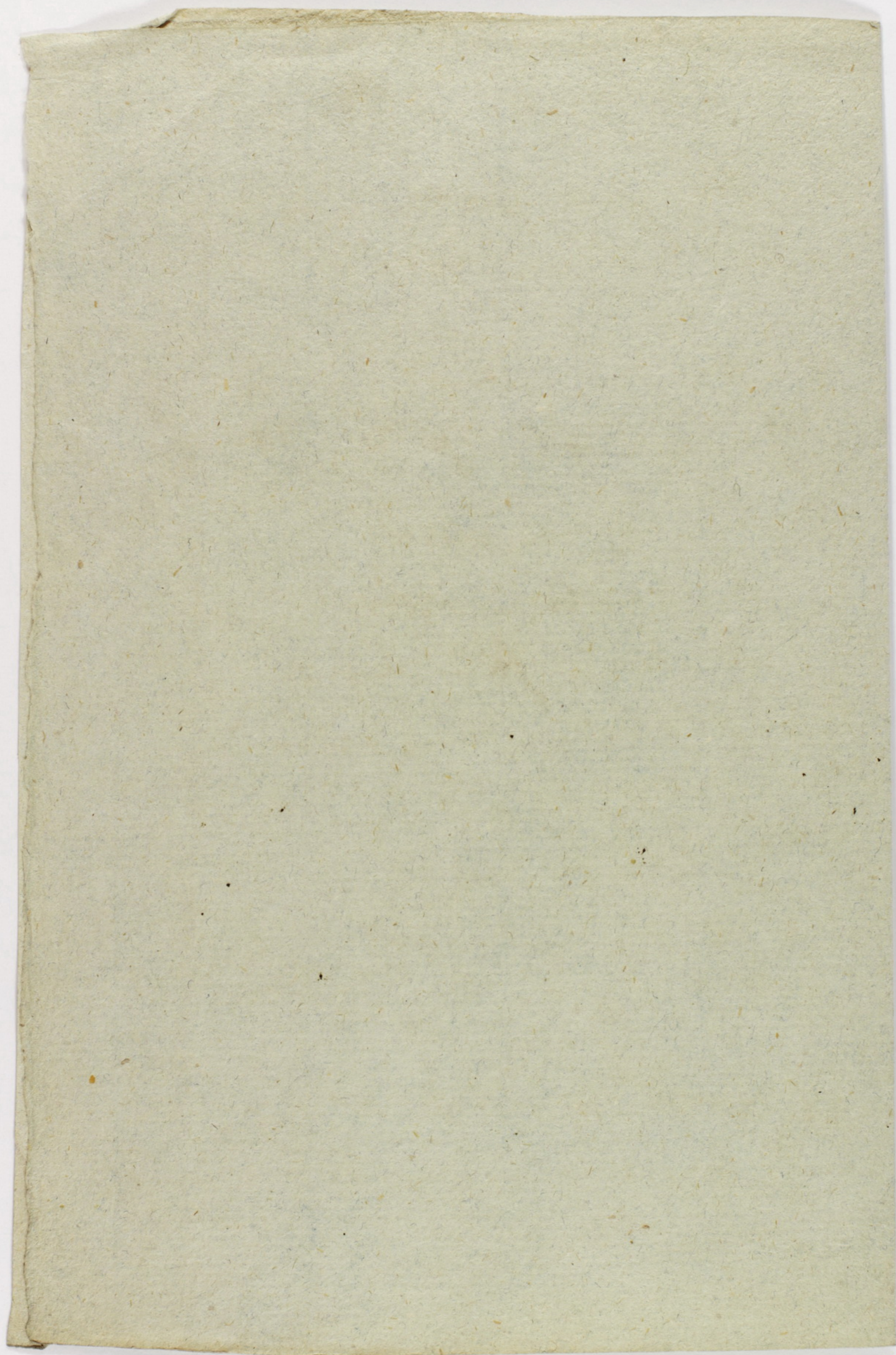
I. A Prosodiából.

1. Van-e a magyar nyelvben
diphthongus? § 1.
2. Cs, cz, gy ek. egy-e vagy
kettőztetett consona? és csinál
e' pozitívot vagy nem? § 2.
3. h a magyar nyelvben con-
sona-e vagy csupa behellet?
§ 3.
4. Ismer-e az igaz Magyar Prosodi-
a a néma és folyó Conso-
nák' különbözését? p. 4. § 5.
5. Hányféle szótag a magyar
nyelvben a kvantitása néve?
p. 5. § 6.
6. A magyar ~~szó~~ pozitívól vagy
helyezettétisről mit jegyzettünk? -
Az Apostrophus csinál-e helyhez-
tetést?
p. 6. § 7.
7. A magyar Accentusról mit által-
jában jegyzettünk meg? p. 7. § 8.

8. i vocalisnak mennyiségéről.
p. 8. § 9.
9. u vocalisnak mennyiségéről.
p. 10. § 10.
10. ü vocalisnak mennyiségéről.
p. 11. § 11.
11. ^{végző} misoda észrevételeket a
magyar accentusról és quan-
titásról jegyeztük meg?
p. 12. § 12. et p. 13. § 13.
12. a' metrumbeli szükségéről.
p. 14. § 14.
13. a' prétai szabadságról. p. 15. § 15.
14. a' prétai végzésről (caesura).
p. 16. § 16.
15. a' Cadentiaról (Reim).
p. 17. § 17.
16. a' prétai Orthographiaról.
p. 17. § 18.

11. Magyar Metrikából.

17. Hányféle prétai lábok
a' magyar versben?
p. 18. § 19.
18. Ar Hexameterről és Pen-
tameterről. p. 21. - 25.
19. A' Sapphicus versről.
20. Ar Iambicus versről.
21. Ar Anapesticus versről.
22. A' Choriambicus versről.
23. A' Phalaccus vagy Hepta-
caftabus versről.
24. A' Trochaeus versről.
25. Scaron vagy Choliambus
versről.
26. Ar Anacreonticus versről.
27. Ar Alcaicus versről.
28. A' Phaeacicus versről. }

Magyar Prosodia.

I. A betűkről.

§ 1.

Hét magánhangzó (vocalis) vagy
a magyar nyelvben: a, e, i, o,
ö, u, ü. Ezekből nem válik,
mint p. o. a görög és deák nyelvben,
diphthongus; a magyar Prosodiánkban
tehát nincsen helye izez deák regu-
lának: Diphthongus longa est cum
Graecis tumque Latinis.

§ 2.

Nyolcz öszvetett ~~de~~ magyar betűnk
vagyon: cs, cz, gy, ly, ny, ty, sz, zs.
Ezek közül mindenik, hangjára nézve,
csak egy mássalhangzó (consona) betű,
mint b, d, f, g, s a t, és azért nem
csinal prosodot (helyezettet) mint ^{a kettőztetett} x vagy z
a görög és deák (nyelvben).

§ 3.

A h a magyar nyelvben ^{consona} mással-
hangzó, s nem ^{csupán} lehet. ^(spiritus, hálitus) A magyar
meg

még a' deák szokban is úgy ejti
 ki, a' mint kell: más abeo, más habeo,
 más ara, más hara, más ora, más
hora etc. A' magyar beszédben is
hegy nem egy, kála nem ála,
hal nem al, húr nem úr, ha nem a,
hó nem ó, ~~adhatom~~ adhatom nem adatom,
mondhatom nem mondatom 's a' t.*

§. 4.

A' j mássalhangzó, nem is állhat
 i helyett, p. o. jég, jönni, ~~maid~~
 (nem maid) 's a' t.*

§ 3.

Néma és folyó mássalhangzókat
 (consonas mutas et liquidas) nem ismer
 az ^{igaz} magyar Prosodia. A' deáké ezen
 némák: b, c, d, g, k, p, q, t; 's ezen
 folyók: l, m, n, r, és az f, midőn l, r,
 előtt áll. Ezekről van ama' deák
 regula: » Si mutam liquidamque simul
 brevis una praevit, Contahit orator,
 variant in carmine vates. E rapitur,
 f si liquidae praeposta sequatur. «

*) Fabrich e' regula ellen a' verseiben hibázott. Ehez

Ezer szabták némelly magyar
 Poetáink magokat ezekben: bl,
gl, kl, pl, tl és br, dr, fr, gr,
kr, pr, tr, vevén az ilyenek
 előtt álló ^{magán}hangzót ^(vocalist) majd hosszúnak
 majd rövidnek, p. o. ablak, ~~abro~~
abiglan, Miklós, paplan, abrossz, + hallatlan,
sodrom, csifra, bojárás, gyakran, szikra,
apró, gyötöröm és még több efféleben.
 De jobb, Virág Benedek és mások
 szerint, a helyhertetés (profitio) regula-
 ját követni, t. i. két mássalhangzó
 előtt magánhangzót hosszúnak vinni,
 p. o. āblak, atiglan, hallātlan etc.

II. A' szótagokról.

d 3 Mai 824
 pr

§ 6.
 A' szótág (syllaba) vagy rövid
 (brevis) vagy hosszú (longa) vagy
közös (communis). A' közöst mind
 hosszún mind röviden veheti
 versében a' ~~po~~ költő. p. o. nekem ~~es~~ és
 nekem, nekéd es nekéd, neki és
 neki, lést es lesz, emlékezem (emlékezet)
 és emlékezem, ismerem (ismeret) és
 ismerem

+ A' hosszú
 szótagnak
 jele az Accen-
 tm.

ismerem, legyen és legyen, ohajtók és
ohajtók és még több. Ketés (an-
ceps) szót az, melly magában
ugyan rövid, de helyheztesítés (po-
sicio) miatt hosszabb időt kíván,
mint: kis, nagy, örök, foly, harud et.
p.o. foly a víz: ebben rövid ez foly;
ellenben foly s zúg a Duna, itt
több idő kívánatok kimondására
e szótagnak foly.

III. A' helyheztesítésről vagy
posicióról és az accentusról.

§. 7. Helyheztesítés.

(A' helyheztesítés (positio) és accen-
tus két közönséges regula a'
Magyar Prosodiában.) A' magánhang-
zó (vocalis) két mássalhangzó
előtt ^{vagy}azon egy szóban hosszú,
mint a' deák Prosodiában: Vocalis
longa est, si consona dupla sequatur.
p. o. ádna, ténne, ütne. (Ide érted
positio artificialis) a' bl, gl, kl s a' többi. § 5.) Az

+ természetes hely-
heztesítés,
positio natu-
ralis) vagy
két szóban
(t. i. az egyiknek
végén és a' má-
siknak kezdetén)
positio artificialis)
mesterséges helyhez-
tesítés

Az apostrophis (') a magyar Prosodiában nem csinál helyker-
 tetést, p.o. nagyobb (nagyobb helyett)
 kedveseb', e'nek, a'nak, e'be, a'ba ^(ennek, annak, ebbe, abba - helyett) ~~szót.~~
 Nem is helyes irás ez. Nagyob', ked-
 veseb', ha utána magánhangzó jó,
 rövid, p.o. kedveseb' ember; ellenben
 kedvesébb nem rövid.

d. 10. Ma. 8 24.
72r.

§. 8. Accentus.

Az Accentus (') a hosszú hangnak
 jele, leginkább ismer ^{magánhangzókön} ~~betűkön~~ ismerszik:
a, e, o, ö, p.o. jámbor, szép, óltalom,
 örízni etc.

Jegyzés. Régen a, e, o kettőztetett,
 p.o. Paal, kees (kés), loo (lő); az ö
 pedig em p.o. keu (kő), szewletu
 (szölő) s máskép is iratott ki.

Az i, u, ü nem kettőztetett, a'
 miből azt lehet kihozni, hogy
 beszéd közben röviden ejtették
 ezeket Magyaraink. Vagy
 ritka szóban nyújtották meg,
 a' mit okosan cselekedtenek: (mert
 igen igazán írta Maurus Terentia-
nus

nus (Cap. de pedibus): "Ante enim breve est creatum, redditum longum deum."

Természet szerént inkább szeretünk hamar és folyvást beszélni mint késedelmesen és akadózva. Idővel a' szónyújtók igen tenyésztettek, a' mit láthatunk könyveikben. Sokan e' teveltségben, minokutána hibásnak érzették is, megmaradtak. De a' jözan okosságuk engedni, nem szé-

+ (p.o. legyen,
legyünk,
legyetek, lé-
gyenek rosszul,
legyen, legyünk
legyetek, legye-
nek helyett.)

Jun 18d.

Az i, u, ii mennyiségéről (quan-
titásáról).

§ 9. ^{vocalisnak} ~~consonans~~ mennyiségéről.

Lehet, vagyon is, magyar nyelvben
hosszas i p.o. dist, hid, hig, him,
hi (vocat) ^{fit} igy, im, ime, ir (scribit,
et unguentum), irigy, kin, nyil,
sip, sir, szij, szi (sujit), szin,
sziv, szelid (ex szelid), vig, zsir,
vir. Efféle egytagos nevek és ige-
ket, hogy mások bennünket könyvek-
ben érthessenek, beszéd közben.
meg-

megnyujtunk, és a' versben is
megnyujthatunk. De miként
növekednek (crescunt, in-
crementum capiunt) a káshozyan,
nem mindeniket kell hossza-
san ejteniünk p. o. bír, bírok,
bírodalom, bíró Uram, zsir,
zsires, zsiros; vig, vigé, vigat,
vigan, vigaság; hid, hide,
hidat, hidak, hidakat, Bánhida,
sír, síros, síralmas; ír, írok, írás,
író; sík, síkos, sip, sipos;
tíz, tízes, tízen 's a' t. —

Az igékben az e ből lett i,
p. o. bátorít, bátorítok, báto-
ritunk 's a' t., tanít, késtít,
és minden effélében hosszas.

Jó oka vagyon ezen változtatás-
nak, t. i. hogy annyiszor ne jöne
elő az e, mellyel nyelvünk
növekedik. 'S bár többek
meggondolnak ezen gyengeségét,
és ne irnának (kiválóképpen
a' versekben) e.t, hol övel
élhetnének, mert ez is szépen
hang.

d. 24. Ma. 829
M

hangzik, p. o. födél, fölött
(felett), fölibe (felibe) 3 a' t.)

§. 10. u vocalisnak mennyisége.

Az u sok egytagból álló
szókban (monosyllabis)
accentussal hangzik (= hosszú):

1. nevekben: p. o. bú, bus,
úr, kút, lúd, rút, csúf,
út, nyúl, kúr, zsúp, új
(digitus, et novus), lúg, kús
etc. ja' melly accentus a'

Stammazékokban (in derivatis)
többszörre elmarad,
a' nevekben (in incrementis)

is p. o. úr, uré, urat,
urak; lúd, lude', lúdat, lúdak.
nyúl, nyulé', nyulat, nyulak
& a' t.

2. igékben: p. o. fú ^{onnan} (furok ~~szó~~)
kúr, túr, szúr, úsz, csúsz
nyúl (ebből nyulok), dúl, fúl,
gúg, gyúl és többben a' harmadik személyben. Most p. o.
elindulok, elindulás, bámulok,
búmulok, fordulok és több ilyenben

ben az accentus terheli a' kényes (delicatus) fület.

c. határozókban (in ~~particularibus~~ ^{adverbis})
ül lehet accentussal, p. o.
 jámborül, csúfúl, rútúl,
 gonoszúl, 's még többen. Ezek-
 ben is: atyául, anyául, például
 's a' t. (De effélékben: nagy
 talpuak, lábuaak, orruak,
 válluaak etc. az u-t accentussal
 mondani annyi, mint: apád [apad]
 a' Duna; mert valamint az
a és á különbséget érez a' füle,
 úgy az u és ü között is.)

Imezekben pedig az u
rövid: alku, damu, kapu, gyalu,
 hamu, lapu, szapu, sam, válu.
 Add ide bizvást: borju, varju,
 faggyu, gyapju, hattyu, ágju, fattyu
 sarkantyju, 's ne felejtse el
 hogy veszed közben több u-t
 mint sem ü-t mondunk.

§ 11. ü vocalisnak mennyisége.

Az ü egytaguakban, p. o. bün,
 büz, fü, füz, rü, mü, nyü, szü (szü),
 szügy

Jua. 21 d. 21. Maj. 424.

szűgy, ügy, szűz, tūr, esūr,
 vehet fel accentust, melyet
 a' nevekedésben és származékban
 (in incrementis et derivatis) méltán levethet.

A' rövidekhez tartoznak:
 ülök, ülöz, ül, szülök, szülöz,
 szül, tűnik, szűnik, épülök,
 hegedülök, gyűlök, gyűlés,
 gyűlékezés, és még több.

A' határozókban accentussal
 állhat: emberül, vitézül, kívül;
 de nem kell nyújtani: kívülem,
 Körülem. Így: épül, de nem
 kell mondani: épülök, épület,
 fészület, kerület, hanem: épülök,
 épület etc.

rep. 3 Aug 14

Végző észrevételek a magyar
 accentusról és quantitásról.

§. 12.

Ah! oh! minden accentus nélkül is
 hosszan hangzanak. Ezek pedig:
 ha, he, mi (nos), ti, te, a' ves-
 ben hosszúság is lehet. Kár volna
 ezek miatt a' jó gondolatot elhagy-
 nunk, vagy ronttanunk.

Ezt így kell írni: meszse
(noha Pázmány Kempisben vagy
mesze). Ezt noszsa így rit-
kábban mint nosza. Imézzel
viszsa egy sz-el néha elhe-
tünk: vissza. Ezt: viszontag
csak így (egy sz-el) szoktuk
írni.

d. 14 Jun 824.
pr.

§ 13.

A rövid előbb volt mint a
hosszu. (§ 8.) Ezen okból
sem kell tehát ^{szükség nélkül} nyugtanunk
a' szótaphat, és számokat
szaporitanunk. Ez ellen hibáz,
ki az n-et szó végén kettőzteti
(a' Debeccini Grammatika
szerint) p.o. Pestenn, városbann, iskolánn,
falunn, emberenn etc. Hibáz is,
ki az s-et, sz-et kettőzteti,
p.o. okossan (okosan), kedvessen
(kedvesen) ^{és szel} t. Ha efféléket
két nn-el írta (okossann, ked-
vessenn), két hibád vagyón.
Hibáz továbbá, ki a' ragaszték-
okban (affixis) a' mássalhangzót (consonát)
kettőzteti, p.o. hivatallya vagy
hi-

(hivatala helyett)
 hivatalja, füzette vagy füzetje,
 fallya vagy falja ^(fala helyett) (paries illius),
 hallya vagy halja ^(hal-a) (pisces illius),
 aranyja vagy arannya, nyájja
 (grex illius), fajja, bajja etc.
 Melly sokkal együgyűebben és
 azért szebben hangzanak ezen
 rövidék: angyala, hajnala,
 fiatala, oldala, kala, szeme,
 temploma, hivatala, étete,
 italla etc.

d. 21 Jun 824.
 pr.

IV. Szerzelek a' me-
trumbéli szükségéről, a' pvetai
Szabadságról, a' pvetai ^{ca. supra} vagasról, a'
Cadentiáról és a' pvetai orthographiáról.

§. 14.

Metumbéli szükség (necessitas
 metrica). *)

A' Magyar Költő, mint a' deák,
 Kénytelen néha a' szótagnak
 mennyiségét változtatni. Hexa-
 metereket p.o. vehet imereket:

*) Lásd a' metumbéli szükségéről Vi-
 rág Benedek' értekezését a' Tuda-
 mányos Gyűjteményben 1818. VI. Kötetben.

Fejedelen, Harzafiak, vesszedelen,
 Kadakozó, fűbimle, religyio, mi-
 nekutána etc. De ne írja: Fejje-
 delem, Harzafiak 3 a't. A' deak
 sem írja: ~~It~~ Italian fato profu-
 gus Lavinaque venit etc.
 Philofophus, Asabia (Olvasod
 nyyan: Reliquiae Danaum -
 Tantum religio potuit generare
 malorum - rettulit, ^{es} ~~repperit~~
 etc. de ezt a' bölcsek ^{és} hibának
 tartják.)

§ 15.
 Poétai szabadság (licentia
 poetica).

Magyarban az i, u, ü hangzók,
 mivel nagy részint kétesek, ^(anagyfites) elég
 okot adnak poétai szabadságra.
 Ellenben a, e, o, ö, milyen töbr-
 vényesen bírnak accentussal, soha
 rövidkéi nem vétethetnek.
 Az eről azt kell itten jegezni,
 hogy be, bé, me, mé,
ne, né, ne, né etc.
 é'hetetv folyó beszédben is.

d. v. st. 824

§ 16.

§. 16. *)
Poetai vágás (caesura, Τόμος,
Einschnitt).

A' poetai vágás vagy caesura,
a' melly által a' poetai lábak
a' szókól így vágatnak ki,
hogy a' láb soha ^{vagy inkább} egy egész
szóból nem áll, a' versnek
nagy ékessége, ~~ez~~ p. o.

Non i | gnara ma | tis mi se |
ris su | currere | disco.

(Sapph. Vers.)

Sók je | tes pól | gárt szüle | régi |
Rómá |.

A' poetai vágás egy szer mind
a' poetai szabadságnak (licen-
tia poetica) egy neve; mert
miatta a' rövid szótág, mikor

+ (in novam regionem)

új helyre⁺ esik, hosszú gyanánt
vételk. A' hosszabb versben,
p. o. Hexameterben, szüksegyesebb
mint a' rövidben.

Ann. 23d.

§. 17.

*) (Fabricsnak vágány.)

Magyar Prosodia.

+ § 18.

Poetai Orthographia vagy Helyesírás.

3.

1. Minden verset nagy betűvel kell kezdeni. Ezen régi szokás a kötött sornak méltóságához igen illik. Még ma is tetézik minden okosnak. Ki a verset szeret és ahoz ért, a kötött sort első tekintettel inkább szeret versnek látni. Imhol egy kis példa:

Tarka Párducz vállaidnak
Disze, Fő Magyar s Vezér!
Népedet te lelkesíted,
S még halál se árt neki.

3. Vers-nemet vers-nemtől kell különböztetni p.o. Hexametertől Pentametert (az ódáikban is, mert az Alkai Kumban p.o. három vers-nem vagy van.)

3. Azon egy nemből valókat is, nagyságokra nézve kell különböztetni, a Jambusokat, a Trocheusokat s a t.
(Lásd Horatius Epodusaít.)

rep. 6 Aug 29.

+ § 17. Cadentia vagy Homoeoteleuton ^{metrum} ^{véghanggye} ^{Reim} ^{Reim} ^{vers.} ^{az az efféle vagy}

A Rim hasonló véghangzása a verseknek a régi görögöknek is Romaiaknál is ismeretlen volt, a Magyaroknál pedig mint a más mai európai népeknek kedveltetik.

A magyar Rim, mint a német, ~~Reim~~ vagy férfiu vagy asszonyi rim.

1. a férfiu rim (der männliche Reim) akkor, mikor csak utolsó szót ^{az verseknek végén} ^{szót} ^{vagy efféle} ^{hasonlóan} ^{hangzik} p.o. tűz, fűz; hervart azt; fogyaszt azt.

2. az asszonyi rim (der weibliche Reim) akkor, mikor két két szóból a versek vége ^{há-}

Második Szakasz

Második Szakasz.
Magyar Metrika.

hasonlóan hangok,
p.o. tenni, venni;
felé, elé; kapott,
napot; adtalak,
kiválatalak etc.

A' fejezmi rím csak
hosszú szótagban áll
(p.o. tűz, fűz) ^{az}
asszonyi rímekben ^{az}
első szótag ^{hosszú vagy rövid}
a második ~~szótag~~ (utolsó)
pedig rövid ~~szótag~~ vagy
hosszú, p.o. venni, ten-
ni; felé, elé ellenben
a' Német nyelvben
az első szótag mindig
hosszú, az utolsó pedig
rövid p.o. gehen, stehen;
nem pedig Wahrheit
és Klarheit.)

Ugyan azon rím (de
~~forduljon~~ ^{nämliche Zeit} sponak
egymásután sokszor
elő, hanem válto-
zás kívántatik.

d. 5. 1824. pr.

I. A' poetai lábokról.
§. 18. 19.

A' poetai lábok (pedes
metrici) a' magyar versben,
mint a' görög és deák
versben, két szótagnak,
három szótagnak és négy
szótagnak.

1. Két szótagnak (difyllabi):

Spondeus -- p.o. mindent,
adtunk, láttunk.

Trocheus vagy Choreus - v.
gyenge, jersze, tedd te, ördög.

Jambus v - . mező, kenyér, pohár,
Zavard, megyünk, anyánk,
leány.

Pyrrhichius v v. Buda, ada,
vala, vele, szede, szelet, szót.

2. három szótagnak (trifyllabi):

Dactylus - v v . mondani, dolgai,
származik.

Anapaestus v v - . sietünk, örömiünk,
nyavalyánk. Cre-

Creticus vagy Amphimacer
(Amphimacerus ἀμφιμακρός)
- - - birtokunk.

Bacchius - - - szerettünk,
dicsőség.

Antibacchius - - - olvasni,
gyötrelme.

Amphibrachys (ἀμφιβραχῦς)
- - - sietve, keserve.

Tribrachys - - - öröme, szeretet, szemeit.

Molossus - - - állandó,
munkásság, békeség.

3. négy szótagnak (quadrisyllabi):

Dispondeus - - - - - boldogságunk.

Ditrochaeus vagy Dichoreus - - - -
győze delme.

Dijambus. - - - - - kegyelmedért.

Antipastus - - - - - kevélysege.

Choriambus - - - - - nemzetedért.

Proceleusmaticus - - - - - örömökét.

Ionius major (Ionius a majore) - - - -
gyötrelmei.

(der sinkende
Ionius)

Ionius minor (Ionius a minore) - - - -
örömökből.

(der steigende
Ionius)

3 a' t.

rep 19 Mt.
d. 6 Mt. 824

II. A' Magyar Vers-nemetről.

§ 20.

~~...~~ Külömbféle vers-nemeket ismernünk kell inkább mint gyakorolnunk. A' deákos és előkelő embernek szép dolg ezekről helyesen itélni tudni.

(Régi Könyveinkben csak néveről volt ismeretes a' Sapphicus, Iambus, Glyconicus, Phalacius vers stb. t. imitt amott a' Metricában: ~~...~~ majd csak nem a' Hexameter és Pentameter ~~...~~

• az iskolánkban és ^{iskolák} Könyveinkben ismeretes volt. Most ugyan az iskolai Könyveinkben ~~...~~ sok Metrica van, de kevés haszonnal!)

§ 20.

§ 20.

Legnevezetesebb vers-nemek
 ezek: Hexameter, Hexameter
 Pentameterrel együtt (Metrum
 elegiacum), Jambicus,
 Iambicus, Anapaesticus,
 Choriambicus, Phalaeicus
 vagy Hendecasyllabus, ^{Alcaicus,}
 Trochaeus, Scazon vagy
 Choliambus, Anacreonticus,
 Alcaicus, Pherecraticus vers. Jun. 27 dika.

I. Hexameter.

§ 21.

Hexameterek hat poetai lábavagyon.
 Az első, második, harmadik
 és negyedik láb vagy Spondus --
 vagy Dactylus - u, az ötödik
 mindenkor Dactylus, a hatodik
 vagy Spondus vagy Trocheus - u.
 A hexametereket másként
 vitéri verseknek (versus heroici)
 hívják. A költemény,
 melyben csupa hexameterek fordulnak elő,
 vitéri költemény (Carmen
 heroicum.)

Schema Metri.

¹ - - | ² - - | ³ - - | ⁴ - - | ⁵ - - | ⁶ - - |

Szükség / az tud / nod, keveset kell /
| de ne nyu / god nod. |

Példa egy vitéz költő-
ményből.

Fegyvereket zengék 's nagyítottu'
| Hőseket, a kik
Hadvisele' kézzel legelőbb funt
| daltanak Erdély'
Falmain / Országot, mintán Szikambria'
| térien |
A' Honnyos Nemzet két / részre
szakadva csatázott
Egymással. Sok erős Scythák elhull-
| tanak / ottan. |
Es rágták Nyugot' fővenyét jeles
| léjszaki / férfiak. |
Het ezeren maradtanak az / ádár |
| harcna / utánna, |
Irnakkal, mintán Aladár elhulla
| vitézül |
Es Irnakra maradt a' kormány. Khaba
| beindult |
Izzer / folyamánál Elejének / földjire / vissza |
Irnak / hátra, maradt 's Nyugoton
| telepedni / vágya. |

(Mond-e! Múza, mi ok kiszette-fel
ekkor Előink'

Í hogy mentek vérel nyert Országokba
veszely közt.

Ísteni vézretként indultak menybelijéll,
A' tündér Ország' keresésére. Véromlással
Nyerhették az arany almat el az Ulvizi kertből.
Ettől függé szabad Honnyok' birodalma, tehát ezt,
Ezt óhajta, ezt keresé a' Scythai hős nép.
etc. *)

II. Pentameter.

dit 12. 1824
J. M. J.

§. 23.

Pentameternek két hemistichiuma
és öt ^{vagyis} ~~öt~~ első hemistichi-
umban két dactylus vagy két + vagy egy
spondeus és ^{még} egy hosszú ^{szótag} spondeus és
a' melly caesura (vágás) ^{szótag értelmében} két' ego ην;
a' második hemistichiumban
két dactylus és egy szótag
akár hosszú akár rövid, a' melly
az

*) Aranyas-Rákosi Székely Sándor
Hebe Felsőkönyvben 1823.

az első hemistichiumnak
 utolsó szótagjával az ötödik
 lábat, vagy spondenst vagy
 trocheust, formálja.

Schema.

- u u | - u u | - || - u u | - u u | - |

Inter/dum lacry^{p. 6.} / mae // pondera / vocis ha /

Fuss, mint / méreg elől // sötétalan /
 étel e / löl /

A' sira / lon, szere / lem // rontja va / löba sze /
 Csupa Pentameter a köl.

féményekben nincsen szó-
 kásban, hanem Hexameter
 Pentameterrel össze kapcsol-
 va. Egy Hexameter és egy
 Pentameter egy distichon
 formál. p.o.

Omne tulit junctum, qui | miscuit |
 Utile | qui dulci // miscuit, | omne
 tulit |

A' haza

Magyar Profod. 4.

A' hossz/szas vacso/ra'd test/ed' vea/
|nagy nyava/lyaba| :
Hát hogy/ Könnyü le/hess, // légy vacso/
|rától ü/res|.

Jul. 2d.

III. Elégyiás Verseik (Versus elegiaci).
§ 24.

Elégyiás Verseik (versus elegiaci,
Metrum elegiacum) az az
Pentameterekkel össze kapcsol-
tatott Hexameterek, avagy
distichonokban írt versek,
mint Ovidiusnak és Tibullus-
nak ^{alagyi} elégiai. Igen kedvelt vers-nem.

Példa.

Szem és Szív.

*

A' szem/ látni tanult, a' szív csak/
|hinni. Nemesbb az
|emberhez méltóbb, // s ah! vakon/ülni nehez.
Ugy de magam vagyok |itt; ott |léptemet |Istenek |
|s a' baj/hozzájok |még közelebbre csáttol.
Láss bizvást, sőt nézz; szemed/arra van/advá;
|int szívednek szép |religiója, hevülj.
(Kazinczy)

Aug. 22 1829
dicitur...

§ 25.

Sapphicus versnem.

*

Sappho

Sapphicus vers Lesbusi poetria
asszony falalmánya, áll öt
lából, t. i. trocheusból,
spondensből, dactylusból
és két trocheusból. A kar-
madik vers után tétetik
egy Adonius vers (- u u és - -
vagy - u), melly ne legyen
egy szó p. o. tiszteletére,
tartozatja 's a' t.

Schema.

- u | - - | - u u | - u | - u
- u u | - -

Példák:

(Non enim gazae regne consularis
submovet lictor miseros humulter
Mentis etc.)

Vivi | tur par | vo bene | culpa | terrum |
splendet | in men | sa tenu | i sa | limum |
Nec le | ves som | nos timor | et cu | pido |
sordidus | aufero. |

(Horat.)

rep. 9 Aug 8 24.

Regulus.

Sok jeftes polgárt szüle régi Róma,
Kik di csöke jót eme flék Égére:
Annyi közt fénylik Regu stuscuf daja
Minden iflőnek.

Múlt és Jelenkor. (Virág.)

Gyenge rózsákon pihenék, viruló
Völgyben andalván, szememen gyönyörnek
Könnyei csillogtak, s koromat kegyetlen
Bü nem eredze.

Csermelyek nyájas csörögési enyhe
Almokat hoztak, s Philomela dalja
A' mezők' borsosy lepelén öröme
Zengederett fel.

Most rideg létem, tavasztok viráji
Könnyim' izzának, és epedő sohajtás
Hangzik e' mejből, panaszol szünetlen
Leszboszi lyrám.

Taj de így van már! enyhegye mindig
A' reményt izzák, csalózat szünetlen
S mint az égen megjelenő szökőfény
Játszva eloszlik.

Kyugtom elvesztém, epedő szivem s baj
Dúlja, érzésem zavtarodva nyögnek,
Sírba hamvadnak keletem remlényei,
Elhettek e' így?
(Kovácsóczy Hebe zsebkönyvében 1823.)

sc. in pp. A 28. 9. 18. m
in pp. d. y. h. g. #

(Más példa.)

Bródo gabbit éltz ha
ma gasra nem vigyáz
etc. (Virág p. 73)

Jambius vers nem.

Jambius vers először csupa jambusból (u-) állott. Horátz szerént "pes primus ad entemum similis sibi": de arutinem csak "spondeos in iura paterna recepit", hanem felvett más egyéb lábakat is (p.o. Dactylust, Anapestust u-, Tribachyst u-), csak Trocheust nem.

A' Jambius vers vagy negylábu (quaternarius) vagy hatlábu (senarius) vagy nyolclábu (octonarius) ritka Schemajambiumi.

(Tiszta Jambusok is vannak Horátznál, s pedig negylábuak vagy négyesek Quaternarii)

u -	u -	u -	u -	u -	u -	u -	u -
u -	u -	u -	u -	u -	u -	u -	u -
u -	u -	u -	u -	u -	u -	u -	u -
u -	u -	u -	u -	u -	u -	u -	u -
u -	u -	u -	u -	u -	u -	u -	u -
u -	u -	u -	u -	u -	u -	u -	u -
u -	u -	u -	u -	u -	u -	u -	u -
u -	u -	u -	u -	u -	u -	u -	u -
u -	u -	u -	u -	u -	u -	u -	u -
u -	u -	u -	u -	u -	u -	u -	u -

~~Fortuna non~~
 Solutus omni foe nore.
~~Ue prisca gens mortaliu~~
 és hatlábuak (senarii)
 u - | u - | u - | u - | u - | u -

* A' magyar nyelvben a háromlábu (trimeter) is 570-
 kösben.
 † p.o. Ue prisca gens mortaliu
 Fater / na ru / ra bu / bus ex / eret / suis /

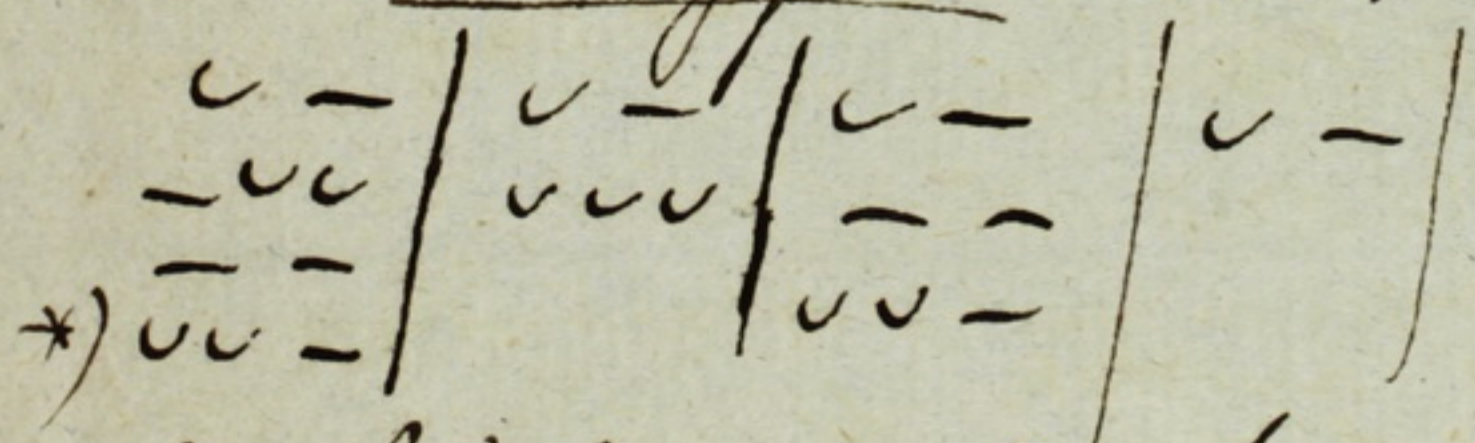
p.o. Bea tus il / le qui / procul / nego / tiis /
~~Fater / na ru / ra bu / bus ex / eret / suis /~~
 De arutinem más nemivel (p.o. tette öszve. Catullusnak elég hosszú verse imer: Phaeelus ille quem videtis hofites et tizta Jambusból áll is kelle- m. l. ex. kangrath.)

A' nem tiszta jambusok leg közsébebbek,
 Kivált a Négyes (Quaternarius) és Hatos (Senarius).
~~Horátz~~ Horátz a Négyes néha
 Hatossal, néha Hexameterrel tetje össze Epigramáiban.
 p.o. Beatus ille, qui procul negotiis, (Jamb. Senarius.)
 Ut prisca gens mortalium, (Jamb. quatern.)

Patena rura bubus exercet suis,
~~Neque excitatur classis miles~~
 Solutus omni foenore.
 Neque excitatur classis miles truci,
 Nec horret iratum mare,
 Formae vitat et superba civium
 Potentiorum limina.

Ergo aut adulta vitium propagine
 Albas maritat populos,
 Inutilesque falce ramos amputans
 Feliciores inserit,
 Aut in reducta valle mugientium
 Prospicit errantes greges,
 Aut pressa puris mella condit amphoris,
 Aut condet infirmas oves. etc.

A' Négyes imer mértékü Horátznál:

A' Hatos Jambus mértéke
 imer Horátznál:

* Anapaestussal gyakran él
 Martialis p.o. Epigram. lib. 1. 50:
 "Aquilone raucio mugiet.
 Misere tu feliciam."

1.	2.	3.	4.	5.	6.
u -	u -	u -	u -	u -	u -
- -	uu	- -	uu	- -	u -
- uu		- uu		uu -	
uu -		uu -			

(ötödik helyre jambust, spondenst vagy anapaestust tett Horátz, daetylust soha sem. Ezzel ritkán élhetünk, hanemha Komikumban és Fabulákban Phaedrusként.

Schema:

1.	2.	3.	4.	5.	6.
u -	u -	u -	u -	u -	u -
- -	- -	- -	- -	- -	u -
- uu	- uu	- uu	- uu	- uu	
uu -	uu -	uu -	uu -	uu -	
uuu	uuu	uuu	uuu	uuu	

p.o. Adri | rum eum | dem lupus | et a | gnusve | nerant |
 Siti | compul | si: supe | rior | stabat | lupus |
 Longe | que inferi | or a | gnus. | 3 a' t.

Magyar Példák.

1. Négyes Jambus.

A' Nap | reánk | felvirradott |
 Zengjünk | Munkánk | ereket,
 S halálhat | adván | önéki |
 Kérjük | má is | legyen | velünk.

2. Hatos és négyes Jambus.

Mikor? | mikor | hágyod | elfárad | szelid | mezőt,
Azon | virító | vállgyékét,
Mellyek | furuglyád | kellémes | zengéseit |
Kevélyen | így | kettőztetik,
Mint hajdan a | Háemus | szerencsés öblei |
Híres | költőjök | szavát |
Tyker! | mikor | keser | be gyenge szárnyakon
Édes | hazába | vég | Zefir!
Akkor | paratod | zeng, | Zefirnek | és | Kéked,
Örvendő | új | énekét.
(Virág.)

sc. in pr. d. n. 824

3. Négyes és harmas Jambus

Alig | szülsz | el a | Tavasz |
Ezen | szelid | anya |
Sokféle | szép | viráglait |
Sok gyenge | magzatit,
Bágyadni | kezdett, | és | máris | sokajt
Utána | kert | mező!
(Virág.)

* sc. d. n. 824

sc. in pr. 1824

4. Hexameter és négyes Jambus.

A hideget *) könnyen tudod elkergetni
Csak becsbe mégy, és az ott marad.
En-

*) hideg az. az hidegbeles.

diary p. d. 18 Feb 24.

Engemet is hidegem bánt e' nagy
télben, eredj, vidd
Besetam, s örökre hagyd oda.
(Virág.)

§ 27.

Anapaestius vers.

Anapaestius vers ugyan ezen
lábától (—) veszi nevét.

Igen sokféle. Legközönségesebb
a' négyes (négy lábú). Kivált Tra-
gediákban a' Kar ezzel él.
p. o. Seneca in Hercule furente:

[—]Luqeāt | aether | magnūque p̄rens /
Aetheris | alti, | tellus | que ferax,
Et vaga | ponti | mobilis | unda. etc.

Magyarul:

Sirjon föld, ég, sirjon tenger,
Sirj te, ki széllel fényedet öntöd sá't.

De vig tárgyra is, p. o. menyezőre,
alkalmatos e' vers. Claudianus
eneke im ez:

Solitas galea fulgere comas,
Stilico, molli nocte corona.
Cessent litui, saevumque procul
Martem felix caeda relleget. etc.

Ma.

Magyarul:

Stiliko, ki vitéz fejedem fényes
 sisakot viselél: most lágy köszönt
 Tégy fel. Kürt, trombita, zordon ottars
 Örömed fákláji előtt néman
 Hallgasson s' a' t.)

Néha a' vers catalectus (κατά-
 λεκτος), az-az egy syllaba
 hiával (supplina) vagyon, p. o.

(Felix | nimium | prior ae | tas
 Conten | ta fide | libus ar | vis. etc.
 A régi idők jök voltak.
 Mindenki serényen szántott,
 Here nem volt, s' tékozló fény. s' a' t.)

Anapaestius versben nincsen
 helye jambusnak, sem trocheusnak;
 hanem dactylusnak és spondus-
 nak, mint a' példákból kitetszik.

Lásd mierz táblát.

uu -	uu -	uu -	uu -	
- uu	- -	- uu	- uu	

Magyar példa

(Deákbot: Nunquam Stygias festur
 ad umbras etc. Senecae Tragedia:
 Hercules furens.)

Soha

Arany.

sc. d. 16 Aug 821.

sc. in p. 5 Aug.

Soha Styx árnyékaihoz nem jut
A' nemes erkölcs. Bátrak, Erősek!
A' durva hatal Létke folyóin
Nem hűz titeket; mikor ut végső
Órátok, benne titeket fel fog
Vinni dicsőség a' magas Égbe.
Te vadak nagy Győzője, kibéket
Szerzél földünknek, te hatalmas!
Most is nézz rá, & légy szánakodó:
Ha talán valamely fene vad támad,
I' nemzeteket ijeszt; e' Szörnyre
Törni le hármas menyköved élet,
Sokkal haragosban, mint sem atyád
Menykövidet szórd
(Virág.)

Int. 5 d. kén.

828.

§ 28.

Choriambicus Vers.

Choriambicus vers ugyan ezen
négyzetragu lábtól (-uu-) nevez.

Hex. Horátzban a' leghosszabb
öt helyes (habens loca seu regiones
quinque) vagy Choriambicus pen-
tameter (a' mellynek mértéke ez:

-- | -uu- | -uu- | -uu- | uu . p. o.

Quae mens est hodie, cur eadem non puero fuit?)

Négyes Choriambus vagy Cho-
riambus Tetrameter vagy Asclepiadeus,
egy Spondeusból, ~~öt~~ Choriambusból
és egy Tambusból vagy Pyrochichiusból
áll. (Asclepiadesz elt vele, s azéért
nevét is viseli.)

-- | -uu- | -uu- | uu | . p. o.

Multos castra juvant et lituo tubos
Permis tusponitus bellaque ma tribus
Dete stata. Manet sub Iove sti gido
Venator, tenerae conjugis inmemor,
Seu visa est catulis cerva fidelibus
Seu rupit teretes Marsus aper plagas.
Horat.)

Három Choriambicus (Choriambus
trimeter) Glykon nevü poetától
ne -

neveztek Glyconius is. Sche-
mája ez:

- - | - - - | - - - | p. o.

(Regem non faciunt opes)

• Non ve. stis tyriae color et i. Sen.

(Horátz négyessel kapcsolta össze,
p. o. ama' szép odájában:

Sic te Diva potens Lyoni est.
Mások magánosan éltek vele.

+ (melly egy szótaggal
több)

Szépén össze illik egy rövid
catalectus trocheussal is +
mint emez monodiában:

Duo fessum querimoniais.
Decli nem caput? Heu quibus
Nemet lucibus ob ruam?

Hei, dolor, dolor! | 3 a'

(Choriambicus Dimeter vagy
Anisophranias, a' melly egy
Choriamból és egy Bacchiensből
áll, magánosan nem fordul elő.
p. o. livida:ge | stat armis.
(Hor. Carm. lib. 1, od. 1 v. 8.)

Magyar Példák:

1. Ötös Choriambusok:

xx S.

Jó a' | csendes idő, | melyben akár | tengeren
a' | kajós |

Kalmar | járjon, akár | a' Duna nagy |
| mélyein, el | ki jüt |

Biztos | partra | kévés | gondal is. A' | béke is
égy | jü |

| Melyet, | míg riadó | tárogató | s trombita
hárszós |

Kerget, | szüntelenül | vár, vagy | ohajt | é'
csapdát | világ |

Ósztánán ha derült | képpel | elő áll,
s | másolyog | néki,

A' | hálatlan | öröm | gyermeke | rajon | kánár,
élfájul.

ss. ni pu. 9 Aug.

(E' büntöl magadat, mely | puha, rest, gyenge,
dologtalan,

Órizd; ront Karafit, ront Katonát s hadvi-
selő Verést.

Hajdan Pompejusod, Róma, inígy romla,
s hanyatlani

Kérdél; mert kitanult és elesett a' ki
vezethetett.)

(Virág.)

sc. d. 17 Aug.

Kar-

(2. Hármas és négyes Choriambus.

Döbröntey Gáborhoz.

Vélhetnéd te, Kinek szava
Hangoztatta hegyes Dácia bérzeit,
S a' Kárpát magasin lakó
Kösziklák kebelét, mint valamely
Gránát, gyújtogatá minap;
Vélhetnéd, hogy ezen józan erő-
Nem kíséerte bizony remény,
S eltüntét örök Ej nyomja felejtet.
De mászt érezek én; Kikel
A' jó földbe vetett jó mag az ő korán,
Imhol! fát sokan iltetünk,
Mellyről csak maradt szed le gyü-
Vágy Zöldsege alá ^{mölcsöket;} ~~tedől~~
És áldást mireánk kedvesen énekél.
Bölcs szándékod ugyan neked,
Gábor, helyo adhat a' Hazafák között.
Majd Kútónk, ha Magyarat dicser
Vendégségeiben, tégedet is nevez.

(Virág.)

d. 22ml 824

14.

§ 29

Alkaius Vers.

Alkaius Vers Alceus poetától,
 Ki azt kigondolta, vette nevéit,
 Horátnak kedves metruma. Első
 helyen (regióban) spondeus vagy
 jambus vagyon, másodikon
 csak jambus, harmadikon
 egy hosszú szótag caesura gyanánt,
 negyediken és ötödiken dactylus.

— = | u - | - | u u | - u | p.o.
 O di | profa | num | vulgus et | arceo |
 Fave | te lin | quis | carmina | non prius | ;

vagy pedig mások szerint: első
 helyen spondeus vagy jambus, másodikon
 bacchius (u - -), harmadikon
 choriambus (- u - |), negyediken
 jambus vagy pyrrichius,

— = | u - - | - u - | u - | p.o.
 O di | profanum | vulgus et arceo |
 Fave | te linguas | carmina non prius |

A két első Alkaius vers után
 jön Jambus dimeter catalecticus az-az
 négyes jambus (quaternarius), melly egy
 szótaggal

Szótaggal több. A' legutolsó ves
 két dactylusból és két trocheusból
 áll, nyíjmint:

— | u — | — | u — | — |
 — uu | — uu | — u | — u | p. o.

Audi | ta Mu | sarum | facer | dos |
 Virgini | busque | puerisque | canto |

Egész Schema:

vagy: Choriant
 Bachy.
 — | u — | — uu | u — |
 — | u — | — uu | u — |

1. — | u — | — | — uu | — uu | #
 2. — | u — | — | — uu | — uu |
 3. — | u — | — | u — | — |
 4. — uu | — uu | — u | — u |

Példa Horátzból.

Alquam memento rebus in arduis
 Servare mentem, non secus in bonis,
 Ab insolenti temperatam
 Laetitia, munitur Delli,
 Sen moestus omni tempore vixeris
 Sen te in remoto gramine per dies
 Festos reclinatorum beavis
 Interiori nota Falerni.

Huc vina et unguenta et nimium brevis
 Flores amoenos ferre iube rosae;
 Dum res et aetas fororum
 Fila trium patiuntur atra. Etc.

Ma -

Magyar Peldák.

A' bűnnel eltölt földet az Istennek,

Midőn megunván, a' nagy Égek felé

Menének; En mond a' Reményeség

Itt maradtok, véletek, Halandók!

Igy szól, s ottan dörge Diéspiter:

A' gyáva Bű, s a' rést s bűtá Félekem

Eltűnök, a' bátor Szabadság

Hősei közt, lobogót emelt fel.

(Mint hajdan egy szív s lélek Erősei)

Vitt Hunniának táborá, vitt; s neki

Majd cserfa, majd szőlő tövében

A' Haza Lantosi zengedeznek.)

(Virág.)

(Bűt s aggodalmat szélnek ereszteni

Kiván barátod, Misa: hamar vigye,

S akár az Észak tengerébe

Vesse, akár amár Oceánba,

Melly nagy napunkat látja lenyugtakor;

Minek töpédném rajta, Iberia

Bátrabb-e, vagy melly népet indit,

S gyűjt Bolivar, tüzes itközetre.

etc.

(Virág.)

§ 30.

Phalaeus vagy Hendecasyllabus.

¶ Phalaeus vagy Hendecasyllabus
(az-ar ~~tr~~ ~~tr~~ ~~tr~~ ~~tr~~ ~~tr~~ ~~tr~~ ~~tr~~ ~~tr~~ ~~tr~~ ~~tr~~ ~~tr~~) Vers áll
spondensből, dactylusból és három
trocheusból. (Neveztetik Phalaeus
mítától, ki azt találta és legelő-
ször Ceres tiszteletére fordította.)

-- | - u | - u | - u | - u |
p. o. Mumi quum tibi sint o pesque tantae
Largi ris nihil incu basque garae. Martial.
Nunquam discrepat uti se a de cora.

(Martialis magáról (lib. X. ep. 9.):

Undenis pedibusque syllabisque,
Et multo sale nec tamen protervo,
Notus gentibus ille Martialis etc.

(Catullus szerint lehet első helyen
nem csak spondens hanem jambus
és trocheus is, a mint kitetetik
in ez verseből:

Cui do no tēpi dum no vumpli bellum.)

-- | - u | - u | - u |

Példák Martialis Könyveiből:

I. 55.

Még kívánsz-e, akarsz-e több barátot?
Látom, sok van: azok között magamnak
Helyt kérek, ha lehet, ne vess azért el,
Hogy még új vagyok, ám azok valának
Kik most régiek: azt tehát, csak azt nézd,
Újból régi barátot hogyan léphessen.

XI. 36.

Sok vendéget ebédre hívsz, s Közikbe
Engem, jóllehet ismeretlenek mind;
Ha szót nem fogadok, rém neheztesz,
De énnekem ottom van elmaradnom;
Nincs kedvem, ha magam vagyok, lakozni.*
(Virág ford.)

§ 31.

(*) Régi mondás: Non bene conveniunt in una
mensa, quibus non est una mens.

*

§ 31.

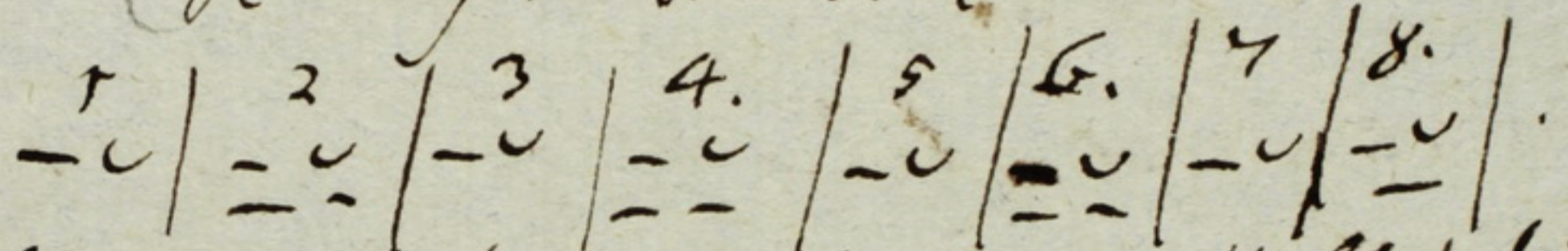
Trochaeus Vers.

Trochaeus

Trochaeus Vers hasonló nevű lábtól (- u) neveztetik. Lehet rövidebb is, hosszabb is. (Seneca hosszakkal és igen szabad mértékben él, a mit nem kell követnünk.) A végén egy hosszú szótag is pansomval állhat.

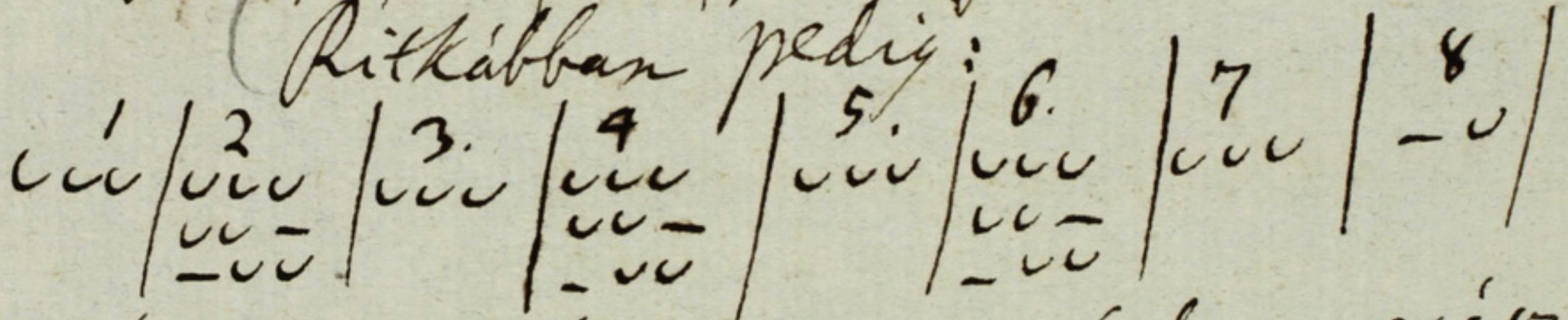
+(néha rövid)

(A' leg hosszabb trochaeus vers slábu:

e.g. stant praerati ferre quidquid forstu liffet puli ma).

(Ritkábban pedig:

Minden versben, negyedik helyen, egész szó áll, p.o.

A' Dicsőség templomában nyersz jutalmat. Kedvesem.

A' négyes Trochaeus igen szép, p.o.

A' Dicsőség templomában Nyersz jutalmat, nagy Vitéz.

Az ötös is kellemetesen hangzik, p.o.

E' világban harcz az ember élete; Vini mással és magával kénytelen. Ald, ki sok bástyát 3 kaput lefontoltott, Aldomén, ki győzedelmét vett magán.

* Sc.

Példa: 4

A' mit én minap tenéked,
Meggjövendők, Zefir!
Im! veled 's vig társaiddal
Hunniába vissza tért,
Az, kit a' gonosz Szerencse
Bal kezére felfogott,
A' kit csak a' Remény vigasztalt
A' prógányság tengerén,
Míg az Eg' kétes veszélyből
Partra vinne, 's vitte is.
Éle boldogság ölében
Egy hiával csendesen;
A' Harának szent szerelme
Édesebb Külföldeken:
Gyakran a' hív Büjdosónak
Gondot ad 's búz' éjéket;
Ön magát mint elhagyottat
Fájdalommal könyvezi.
Pándion szülötte kedvét
Bö' rekeszben sem béli:
Hűs liget 's homályos erdő
Néki minden éneke.
Ithacát nézd, Kő 's göröngy az,
's rőt szegénység lakhelye;
Még is abban élni, halni
Eg' a' vitéz Görög.
Halhatatlan mond Calypso,
Légy, ha nálam megmaradsz.

Ily ajánlást is esekélynék
 Vele a' nagy Karafi.
 Bátvan indult és vezére
 Lett haraja Istene.
 'S ott, hol a' Napnak világát
 Látni kerde', álla meg.

(Virág.)

§ 32.

Scaron vagy Choliambus.

Scaron vagy Choliambus (Xust-
 isypos, Xantos claudus, sánta) abban
 Különböz a' hatos Jambustól, hogy ötödik
 helyen csak Jambust, hatodikon
 pedig spondeust vagy trocheust
 vezet fel. (Katullusnak és Marti-
 alisnak kedves verse. ~~p. o.~~)

- - | - - | - - | - - | - - | - - |

O quid | folu | tis est | bea | tins | curis | :
 Cum mens | onus | repo | nit, ac | pere | grino |
 Labo | re fel | si ve | pi | mus ad | larem | hostium |
 Desi | de ra | to que ad | quies | cimus | lecto |.
 (Catull.)

E' verset Martialis (l. I. 62.) négyes
 Jambussal tette össze:

Verona docti syllabas amat vatis;
 Marone felix Mantua est etc.

Faj-

Hippokratész nevére kezdte e verset,
 mert Archibachusnak trimetereit megvál-
 toztatta, t. i. ötödik helyre mindenkor
 jambust, hatodikra pedig spondeust
 tett, hogy Bupalussal, kitől megcsüfol-
 tatott, jobban éreztetné mérgét.

Példa:

(Scaron és négyes Jambus.)

Azt kérded-e, miért nem világos a versem,

Miért irók homályosan,

Miért nem akarom, ezt vagy azt hogy érthessed,

Magyarábban itt kimondani:

Azt (nehéz másé szólni nem tudok mostan),

Mivel barátom vagy, Fidim.

(Virág.)

+ (Két rövid
 szótag egy
 hosszú helyett)

§ 33.

Anacreonticus Vers.

Jul. 9 dikién.
 d. 26. Jul. 1829

Anacreon' verse nem egyéb, hanem
 catalecticus négyes Jambus, a' melly
 tudnillik egy syllaba hiával végződik.

u - | u - | u - | -
 uu - | | | -

Példa Anacreontól:

Ἐρως | μίη | πέλει | α

Ποῖος | ποῖος | πέτα | βόη;

Ποῖος | μίσην | τόβ' | τον

Ἐπ' ἢ | ἔπος | τίς | βάλ

Ἴβρις | τε καὶ | ψεκὰ | Ζεὺς; etc.

Magyarul:

Szerel | mesém, | galam | bom,

Hová | hívá, | vagy hon | né? *)

Honnét | van il | latod | most s a' t. (Fabchich.)

*) a' h betűt Fabchich nem vette consonának.

Seneca is élt illyesén Jambussal, p. 9.
Medea Act. IV:

Quoniam cruenta Maenas
Praecepta more saevo
Rapitur? quod impotentem
Faciunt parat furore? etc.

§ 34.

Ionius minor.

Ionius minor Vers az, mellyben a' ^{három vagy négy} poetái
láb négy syllabából (szótagnál) áll, a' két
első rövid, a' két utolsó pedig hosszú
uu-- (ionius a minore per seipsum)

uu-- | uu-- | uu-- | uu--
Ilyen versek vannak Horatiusnál (lib. III. od. 12):

Miserarum est | neque amoris | dare ludum | neque dulci
Mala vino | labere: aut | exanimari | metuentes.
Tatruae ver | vera lingua. etc.

Magyarul:

Nyomorult Az | Kit az Amor | nem örültet | sem az
Borital; vagy | Kit ijeszto' | Rokorának | édes
s fenyeget mo | stoha nyelve. s a' t. | Késér

Bentleynek itélete azon versről: "me-
trum dulce, sed opusoffimum."

§ 35.

Ionius major.

Ionius major Vers az, mellyben a' két
első szótagnál hosszú, a' két utolsó rövid,
--uu (ionius a majore). Ilyen vers nemével
élt Sotades, szentelen poeta, kitől nevet
vett Metrum vagy Carmen Sotadicum.
Ilyen-

+ des fin kende
Ionius)

(Mlyennet tartatik Marsialisban
emez vers (lib. III epigr. 29:)

"Has cum gemi/na compede/ dedi/cat ca/tenas
Saturne ti/ bi Zoilus/ sanu/los pri/ores.

Látnivaló, hogy mindenik vers végén
három trocheus van.

--u/ | --u/ | -u/ | -u/ | -u/

(§ 36.

Pherecratus vers.

Pherecratus vers Pherecrates nevű
Poétától nevezetik, és nem egyéb
mint Heroicus trimeter. Kötés más
nemű verssel tette össze.

-u/ | -u/ | =u/

p.o. Gato/Pyrochafus/ antro/ Kor.

Crasdo/naberis/ hodo. Kor.

Nigris/aequora/ ventis. Kor.

Józsa/ kedvet ö/rültet.

(§ 37.

Gallianbicus vers.

Gallianbicus vers Catullusnál
van, melyről Scaliger (Poëtices
lib. II cap. 21) írta, hogy igen szép, p.o.

Super al/ta ve/ctus A/ tys cele/ ritate/ maria
Phrygium/ nemus/ citato/ Cupide/ pedem te/ rigit

Adiut/ que opa/ ca sil/ visredi/ mita lo/ ca Dea. (Catull.)

De Martialis (lib. II. 86) nem úgy ítelt mint
Scaliger

Scaliger, irván:

Nec dicat mihi tuculentus Atys
Mollem debilitate Galliam bonam,
Non sum, Claffice, tam malus poeta.

Turpe est difficiles habere rugas
Et stultus Labor est inopiarum.

§ 38.

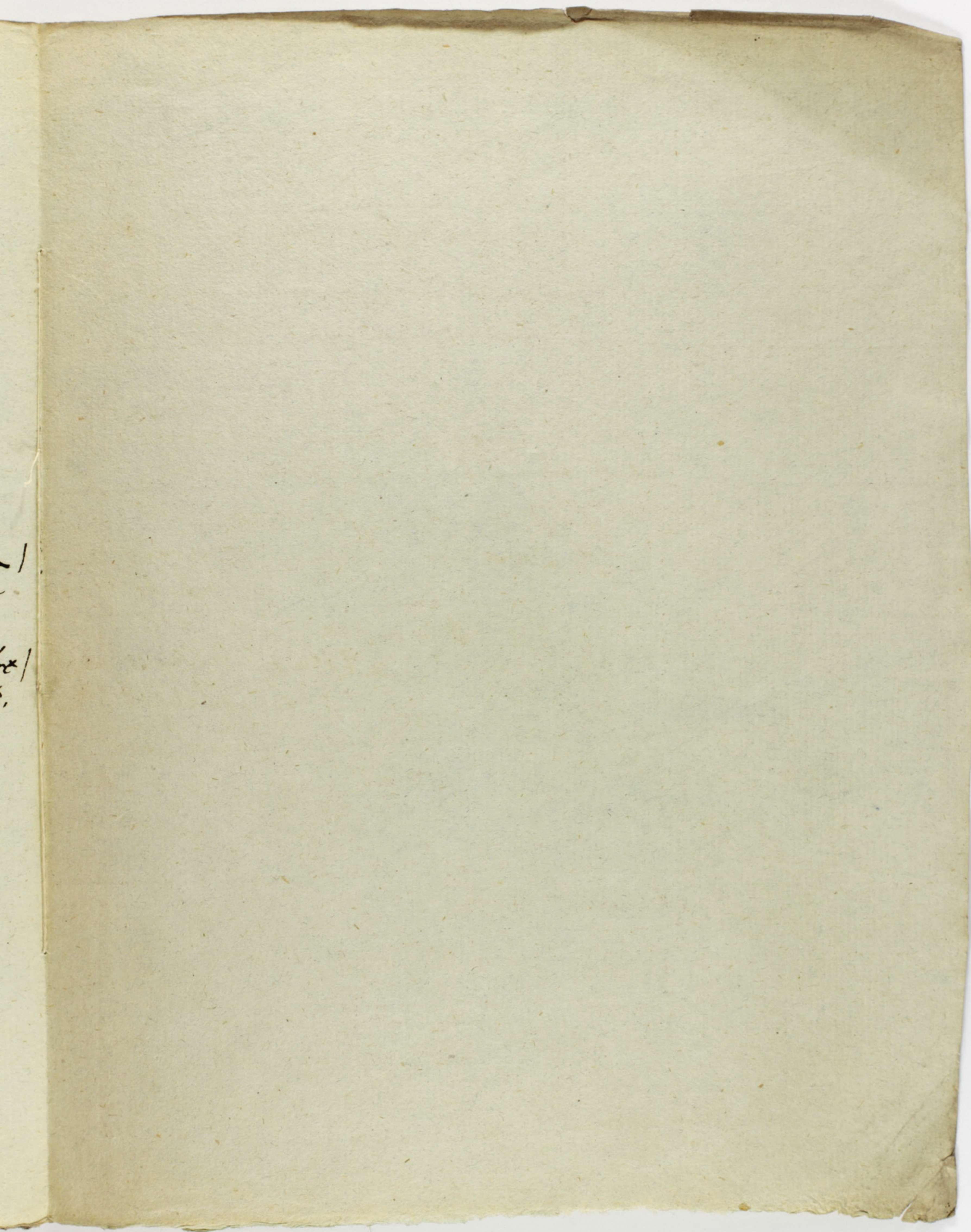
Különös és a maga nemében
csak egy Oda Horátzban van:

Lydia, dic, per omnes
Te Deos oro, Sybarim cur propebas a-
mando? etc.

Lidia Iphigeniére
Kérlek én, mond meg, Szibarist nére
fogyatod tizeddel? / s' a' c.

1139
d. 20. 1824

Vége.

1
2
3

